

ŞANLI ZƏFƏR TARİXİMİZ – QARABAĞA BÖYÜK QAYIDIŞ

Fəxrəddin Emin oğlu Məmmədov

ADPU Şamaxı filialı

fexreddin480@gmail.com

“İnanıram ki, mənim axıra çatdıra bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdıra biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə ümidlər bəsləyirəm”. (1)
Ümummilli Lider Heydər Əliyəin 03 oktyabr 2003-cü il tarixində Azərbaycan xalqına müraciətindən

*Könlümün sevgili məhbubu mənim,
Vətənimdir, vətənimdir, vətənim. (2. səh 48)*

Abbas Səhhət

Xülasə

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasəti və məharətli sərkərdəlik qabiliyyəti nəticəsində 44 günlük Vətən müharibəsində - Qarabağ savaşında qazandığımız Zəfərimiz ölkəmizin cəsarətli tarixinin şanlı səhifəsidir. Tarixi Zəfərimizdən dərhal sonra azad edilmiş torpaqlarımızda genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinə start verilməsi də dünya tarixində nadir hadisələr sırasındadır. Çünki müharibədən çıxan bir ölkənin dərhal quruculuq işlərinə başlaması mümkün deyil. Azərbaycan bu addımı ilə həm iqtisadi imkanlarını təqdim etdi, həm də necə qurucu xalq, bu torpaqların sahibi olduğunu bir daha dünyaya nümayiş etdirdi. Qısa müddət ərzində görülməli işlərin miqyası o qədər böyükdür ki, onların xronologiyasını belə təqdim etməklə bitməz. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə beynəlxalq statusa malik üç hava limanının tikintisi bu ərazilərin əlverişli coğrafi mövqeyə malik olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirir. İşğalın ağır nəticələri, mədəni irsin məhvi, baxımsızlıq, barbarlıq və məqsədyönlü dağıdılma nəticəsində yerlə yeksan edilən şəhərlərə yenidən həyat bəxş olunur. Qarabağ bölgəsinə "Böyük Qayıdış" proqramı uğurla həyata keçirilir. Doğma yurdlarından didərgin düşən məcburi köçkünlər: Cəbrayıl, Ağdam, Zəngilan, Füzuli, Laçın, Şuşa sakinləri ev-əşiklərinə geri dönr, kənd və şəhərlər müasir üslubda bərpa edilir. Xocalı, Xankəndi və digər yaşayış məntəqələri öz sakinlərinin gəlişini səbirsizliklə gözləyir. 10 may 2024-cü il tarixində Ümumilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 101-ci il dönümü günündə Şuşa sakinləri ilə görüşdə dövlət başçısının qururla dediyi: "Biz gəlmişik burada əbədi yaşamağa və bundan sonra Azərbaycan Bayrağı bu torpaqda əbədi yaşayacaq" (3.) sözləri Qarabağa "Böyük Qayıdış"ın dövlət siyasəti olduğunun təsdiqidir.

Açar sözlər: Ümumilli Lider, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Zəfər tarixi, Böyük Qayıdış, Qarabağ, Şuşa zirvəsi, Vətən müharibəsi, Müzəffər Ali Baş Komandan, 44 günlük.

Summary

Our Victory in the 44-day Patriotic War - the Karabakh War as a result of the successful internal and external policy and skillful leadership of the President of the Republic of Azerbaijan, the victorious Commander-in-Chief Ilham Aliyev, is a glorious page in the history of our country's bravery. The start of large-scale restoration and construction works in our liberated lands immediately after our historical victory is one of the rare events in the history of the world. Because it is impossible for a country that has come out of the war to start construction works immediately. With this step, Azerbaijan presented both its economic opportunities and once again demonstrated to the world what a founding nation it is the owner of these lands. The scale of the works done in a short period of time is so great that even presenting their chronology does not end. The construction of three airports of international status in our liberated territories demonstrates to the whole world that these territories have a favorable geographical position. The cities that were razed to the ground as a result of the heavy consequences of the occupation, destruction of cultural heritage, neglect, barbarism and purposeful destruction are being given new life. The "Great Return" program to the Karabakh region is being successfully implemented. IDPs displaced from their homelands: Jabrayil, Aghdam, Zangilan, Fuzuli, Lachin, Shusha residents are returning to their homes, villages and towns are being restored in a modern style. Khojaly, Khankendi and other settlements are eagerly awaiting the arrival of their residents. On May 10, 2024, on the 101st anniversary of the birth of National Leader Heydar Aliyev, the words of the head of state proudly said at a meeting with residents of Shusha: "We have come to live here forever, and from now on the Azerbaijani flag will live forever on this land" (3.) It is confirmation that the "Great Return" is a state policy.

Key words: National Leader, President of the Republic of Azerbaijan, History of Victory, Great Return, Karabakh, Shusha Summit, Patriotic War, Victorious Commander-in-Chief, 44-day.

İkinci Qarabağ savaşında – 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında xalqımızın qazandığı tarixi Zəfər uzaqgörən, görkəmli dövlət xadimi Ümumilli Lider Heydər Əliyevin göstərdiyi mübarizə yolunun yaradıcı şəkildə davam və inkişaf etdirilməsinin, uğurla başa çatdırılmasının misilsiz nümunəsidir. Cəmi 44 gün ərzində Azərbaycan odusu 30 illik işğala son qoydu. Bu müharibə Azərbaycanın dövlətçilik

tarixinin ən şərəfli hadisəsi olmaqla bərabər, həm də xalqımızın ədalətli mübarizəsinin bariz nümunəsidir. Qələbənin qazanması, uzun illərdən bəri Ermənistanın işğalı altında olan tarixi torpaqlarımızın azad olunması, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və tarixi ədalətin bərpa edilməsi çoxəsrlik Azərbaycan tarixinin ən şərəfli səhifələrindən biridir. Eyni zamanda bu qələbə qonşusunun torpağına göz dikən, xalqımızın humanistliyindən, qonaqpərvərliyindən, etimadından, etibarından sui-istifadə edən erməni vandallarının əsl simasını dünyaya bir daha nümayiş etdirdi.

Ümumiyyətlə müharibələrdə böyük qələbələrin əsasında duran ən başlıca amil xalq-dövlət-ordu birliyinin sarsılmaz vəhdətinin təmin olunmasıdır. Sentyabrın 27-də uğurlu əks-hücum əməliyyatının ilk saatlarından düşmənin möhkəmləndirilmiş ön müdafiə xəttini yaran Qəhrəman ordumuz “ Zəfər Günümüz” kimi qeyd etdiyimiz 8 noyabr 2020 – ci il tarixində Azərbaycanın və dünya hərbi tarixinin şanlı səhifələrindən birini təşkil edən çətin “Şuşa” əməliyyatını uğurla başa çatdıraraq mədəniyyət beşiyimizi işğaldan azad etdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqımızın 30 ilə yaxın həsrətlə gözlədiyi bu şad xəbəri Azərbaycan xalqına 8 noyabr 2020 – ci il tarixində səhər tezdən” Şəhidlər “xiyabanından çatdırdı: “Böyük fəxarət və qürur hissi ilə bəyan edirəm ki, Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Bütün şuşalıları ürəkdən təbrik edirəm. İyirmi səkkiz il yarım işğal altında olan Şuşa azad edildi! Şuşa indi azaddır! Biz Şuşaya qayıtmışıq! Biz bu tarixi Qələbəni döyüş meydanında qazandıq. 2020-ci il noyabrın 8-i Azərbaycan tarixində əbədi qalacaqdır. Bu tarix əbədi yaşayacaq. Bu, bizim şanlı Qələbəmizin, Zəfərimizin günüdür! Bu qələbəni biz döyüş meydanında qazandıq... Bu tarixi bir gündə Azərbaycan xalqına bu müjdəni vermək mənim həyatımda bəlkə də ən xoşbəxt günlərimdən biridir. Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!”.(4.)

Müharibənin birinci günündə əldə edilmiş qələbə - bir neçə kəndin azad edilməsi sonuncu günə qədər davam etdi və 2020 – ci il noyabrın 8-də Şuşanın azad edilməsi Ermənistan ordusunun müqavimət gücünü tamamilə sarsıtdı. Dövlət başçısının dediyi kimi, həqiqətən, Şuşasız müharibənin uğurla başa çatması mümkün deyildi. Ermənistan noyabrın 20-də Ağdam, 25-də Kəlbəcər, dekabrın 1-də isə Laçın rayonlarını Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə təhvil verdi. Bununla da Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü bərpa edildi.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin hər bir müsahibəsi, çıxışı dünya güclərinə tarix, hüquq, milli qürur dərsi oldu. Dövlətimizin başçısının yüksək siyasi məharəti sayəsində diplomatik cəbhədə böyük uğurlar qazanıldı. Gərgin və davamlı təbliğat nəticəsində bütün dünyaya sübut edildi ki, Qarabağ əzəli Azərbaycan torpağıdır. Azərbaycanlılar yox, məhz ermənilər bu torpağa gəlmədirlər.

Dövlət başçısı İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın işğaldan azad edilmiş ərazilərimizə davamlı səfərlərinin hər biri Böyük Qayıdışa doğru atılan addımdır. Hər bir səfər bir sıra sosial obyektlərin açılışı və təməlqoyma mərasimlərinin keçirilməsi ilə yadda qalır. Bu torpaqlarda tarixi və dini abidələrimizin bərpası Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılır. Şuşada Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə “Xarıbülbül” musiqi festivalı və “Vaqif Poeziya Günləri” ənənəsinin bərpası da təqdir edilən addımlar sırasındadır. Xalqımız tam əmindir ki, Prezident İlham Əliyevin və Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın birgə söyləri nəticəsində bu torpaqlarda bərpa-quruculuq işləri uğurla başa çatacaq, soydaşlarımız doğma yurd-yuvalarına qayıdaraq onlara yeni həyat verəcəklər. Soydaşlarımızın qayıdış ünvanlarının sayı gündən-günə artır. Hazırda Ağalılar və Talış kəndləri, Laçın və Füzuli şəhərləri mərhələli şəkildə sakinlərinə qovuşurlar. Böyük Qayıdışın növbəti ünvanı Xocalı, Xankəndidir.

Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən və insan tələfatı ilə nəticələnən genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması, Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin tərk-silah edilərək ərazilərimizdən çıxarılması, onların hərbi infrastrukturunun zərərsizləşdirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdan dinc əhəlinin, habelə bərpa-quruculuq işlərinə cəlb olunmuş mülki işçilərin və hərbi qulluqçularımızın təhlükəsizliyinin təmin olunması, Azərbaycan Respublikasının konstitusiya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə Azərbaycan 19 sentyabr 2023-cü ildə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başladı. 2023-cü il sentyabrın 20-də müvafiq şərtlər altında bir sutkadan az davam edən lokal xarakterli antiterror

tədbirlərinin dayandırılması barədə razılıq əldə olundu. Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri silahı yerə qoyması, döyüş mövqelərindən və hərbi postlardan çıxması və tam şəkildə tərkisilah olunması, Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin Azərbaycan ərazilərini tərk etməsi, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin buraxılması, eyni zamanda, paralel şəkildə bütün silah-sursat və ağır texnikanın təhvil verilməsi Azərbaycanın növbəti Qələbəsi oldu. Antiterror tədbirlərinin nəticəsində Azərbaycan bütün ərazilərində öz suverenliyini tam bərpa etdi. 15 oktyabr tarixində dövlət başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Xankəndidə, Xocalıda, Ağdərədə və Xocavənddə Azərbaycan Bayrağını ucaltdı. Xankəndi şəhərinin mərkəzi meydanında Azərbaycan Bayrağını ucaltdıqdan sonra xalqa müraciətində “Şadam ki, son 20 il ərzində verdim bütün vədlər, qarşıma qoyduğum bütün vəzifələr icra edildi. Bu gün bütün Azərbaycan xalqı ürəkdən sevinir, bütün Azərbaycan xalqı “Allaha şükür” deyir. Bu günü biz 30 ildən çox gözləmişdik. Ancaq hər birimiz, əminəm və inanırdıq ki, bu gün gələcək” fikirlərinin davamı olaraq onu da böyük əminliklə bildirdi ki, nəyi demişəmsə, onu da etmişəm: “Bunu hər kəs bilir, o cümlədən Ermənistanda da bunu bilirlər və bunu unutmasınlar. Vətən müharibəsini unutmasınlar! Antiterror tədbirlərini unutmasınlar! Əgər yenə də Ermənistanda hansısa qüvvə revanş haqqında düşünürsə, bax, bu kadrlara yaxşı baxsın.”

Bu kimi hadisələr Azərbaycanın çoxəsrlik dövlətçilik tarixinin ən şərəfli səhifələrindən biridir və son 3 ildə baş verən bu hadisələrə şahidlik etmək belə hər bir azərbaycanlı üçün çox böyük qürur mənbəyidir.

Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, Azərbaycanın bu qürurverici və əzəmətli qələbəsinin müəllifi xalqımızın ulu öndəri Heydər Əliyevin layiqli davamçısı ölkə Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevdir. Vətən müharibəsindəki Zəfərin davamı olaraq Qarabağa və ətraf bölgələrə Böyük Qayıdış mühüm ictimi – siyasi və iqtisadi əhəmiyyətə malik tarixi proses Ümummilli Lider Heydər Əliyev dühasının təntənəsidir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqına müraciəti. Xalq qəzeti, 03 oktyabr 2003 – cü il.
2. Abbas Səhhət. Seçilmiş əsərləri, Bakı: 2005.
3. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Şuşa Qlobal Media Formunda nitqi. 10 may 2024 – cü il, Şuşa şəhəri.
4. Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin Şəhidlər Xiyabanında nitqi. Bakı şəhəri, 8 noyabr 2020–ci il.